

τῆς ζέστης καὶ τοῦ ἡλίου. Δὲν ξέρω τί θὰ βγῇ ἀπὸ τὸ σχέδιό μου, ἀλλὰ κάτι μὲ βιάζει μέσα μου νὰ τὸ ρίξω στὸ χαρτί καλὰ ἢ κακὰ.

Γιὰ τὶς 30 μάρκες δὲν ὑπόσχει κανένας λόγος νὰ βιασθῆς οὔτε νὰ στενοχωρηθῆς, σοῦ τὸ λέγω εἰλικρινῶς.

Στὸ ἐξῆς θὰ σημειῶνω τὶς λέξεις ποὺ ἔχω ἀμβολία καὶ θὰ τὰς στέλλω ζητώντας ἐξήγησι ἀπὸ τὸν Καρκαβίτσα. Καλὰ θὰ ἦταν νὰ κάμῃς τὸ ἴδιο καὶ σὺ ὅταν ξανακυττάξῃς τὸ Α. Ἐν γένει πρέπει νὰ ἔλῃ κανένας τὴν ἀρχὴ μιὰ δουλειὰ ποὺ κάνει νὰ τὴν κάνῃ ὅσο μπορεῖ καλλίτερα.

Χαιρετισμοὺς στὴ μητέρα σου ἀπὸ ὅλους μας. Σ' ἐσὲ ἐπίσης.

Γιατὶ γράφεις Λίψια καὶ ὄχι Λειψία ὅπως καθιερώθηκε πιά;

Σὲ φιλῶ ἀδελφικά

Κώστας

Ξέχασα μιὰ παρατήρησι. Τὴν ἀρχὴ ποὺ λὲς ὅτι ἔχεις νὰ βάζῃς τὶς δημοτικὲς λέξεις πρῶτα κῆπεται τὶς τῆς καθαρεύουσας δὲν τὴν τηρεῖς πάντα. Γράφε μου, ἂν θέλῃς, νὰ τὸ κάνω ἢ κάνε το μόνος σου. Θὰ

ἦταν πράγματι καλὸ, ἂν ὄχι γιὰ τιμὴ τῆς δημοτικῆς, ἀλλὰ γιὰ τὴν τάξι καὶ γιὰ τὴν ὁδηγίαν τοῦ συμβουλευομένου τὸ λεξικό.

Σοῦ στέλλω μιὰ «Ἑστία» καὶ σοῦ σημειῶνω νὰ ἴδῃς πῶς ἦλθε τὸ ζήτημα τῆς ἀλλαγῆς συστήματος ἐκπαιδεύσεως στὴ Βουλὴ. Πρόκειται περὶ νόμου περὶ διδακτικῶν βιβλίων. Δυστυχῶς βρίσκει ἀντίδρασι στοὺς ἀρχαῖζοντας, ἀπὸ ἐκείνους ποὺ πρὸς ντροπὴ ὁλόκληρου τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐπρότειναν σοβαρὰ καὶ ἔγινε δεκτὸν νὰ ἐορτασθῇ προσεχῶς ἡ ἐπέτειος τῆς . . . νίκης τοῦ Μαραθῶνος. Τὸ εὐχάριστον ὅμως εἶναι ὅτι ἡ διαμαρτυρήσις ποὺ κάμαμε μὲ τὸ σύλλογό μας πρόπερὸν βρῆκε κάποια ἠχώ. Ποῦ πρακτικὸ πνεῦμα ἀπὸ τοὺς συγγραφεῖς μας τώρα νὰ ἀκουσθοῦν πάλι! Κοιμοῦνται! Δὲν πατοῦν τὸν ὄρκο τους νὰ μὴ γράψουν οὔτε λέξι πιά στὴν καθαρεύουσα, τώρα ποὺ ἔπρεπε μὲ τὴν ἀφορμὴ αὐτὴ νὰ εἶναι γεμάτες οἱ ἐφημερίδες ἀπὸ ἄρθρα, ἔστω καὶ στὴν καθαρεύουσα, τοῦ Καρκαβίτσα, τοῦ Παλαμᾶ κλπ. Εἶναι νὰ σκάσῃ κανεῖς! Ἀπὸ πρακτικὸ πνεῦμα δὲν ἔχει σπειρὶ κανένας μας!

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΝΑΟΥ

Στὴ μπροστινὴ πλευρὰ τοῦ Παρθενώνα, ἀνάμεσα σὲ δυὸ κολόνες. Δειλινό.

ΕΚΕΙΝΟΣ

(Πολὺ νέος, σχεδὸν παιδί ἀκόμα. Καθισμένος στὴν ἀρχὴ μὲ τὸ κεφάλι ἀκουμπισμένο στὰ χέρια του, σιγὰ σιγὰ παρασυρμένος ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμό, του σηκώνεται ὁλόρθιος).

Ἀνείπωτοι σκοποὶ γιὰ πάντα ἀνείπωτοι θὰ μείνουν; Ὁχι. Τὸ νιώθω τὸ τραγοῦδι μέσα μου νὰ καίει. Ἀμέτρητα τραγοῦδια ποὺ τὴ μορφή ζητᾶνε. Ἀμέτρητα τραγοῦδια σὰν τὴ ζωὴ πολύμορφα. Τῆς ἀπειρης, ὁμορφῆς ζωῆς καὶ τῆς χαρᾶς τὸν ὕμνο θέλω νὰ τονίσω. Τῆς Ζωῆς ποὺ εἶναι χαρὰ τὸ κύμα μὲ πλημμύρησε. Μιὰ χαρὰ μέσα στὸν ἥλιο κι' ἕνας θρίαμβος τοῦ ἀνθρώπου, θρίαμβος στὴν κάθε μιὰ στιγμή καὶ πάντα, τί ἄλλο εἶναι ἡ Ζωή; Ὁ ἥλιος βασιλεύει λένε κάποιοι κάποτε πικρά. Μικροί. Δὲν εἶδαν τὴν πορφύρα ποὺ ἀπλώνει τώρα ὁ ἥλιος. Ἰσόσχεση γιὰ ἑμορφες αὐγὰς μὰ ὄχι μόνον ὑπόσχεση. Ἀσύγκριτη καὶ τώρα ὁμορφιά. Καὶ τὴ στιγμή ποὺ χάνεται καὶ τὴ στιγμή ποὺ φεύγει τὸ πιδ ἀγαπημένο σὰ θέλωμε, σὰν ξέρομε τ' ὥραϊο ν' ἀγαπήσομε εἶναι καλὴ ἡ ζωὴ. Ὑπέρπλουτη ἀγαλλίαση. Ἔτσι τὴ ζωὴ τὴν ἐνωσα ἐγώ. Καὶ θέλω νὰ τὸ πῶ. Θέλω πλατιά ἡ χαρὰ μου ν' ἀπλωθεῖ. Μὰ τέτοιο ἕνα τραγοῦδι θέλει σύμφωνη ὑπέροχη μορφή. Κ' ἦρθα στῆς

ὁμορφίᾳς τὸ Βράχο, κ' ἦρθα στὸ Ναό. Ὡ σεις ποὺ τόσο ξέρατε τὸ μυστικὸ τῆς ἑκφρασεως, σὲ σὰς νὰ τὸ ζητήσω ἦρθα. Ὡ σεις εἰ ἐλόχαροι ποὺ μὲ τῆς ψυχῆς σεις τὴ χαρὰ πλάσατε ἀχάλαστο αἰώνιο, τοῦ χαρούμενου ἑαυτοῦ σας τὸ Ναέ, πείστε μου πῶς πάλι νὰ τὴν τραγουδήσω τὴ χαρὰ τὴ δική μου, τὴ χαρὰ τὴ δική σας, τὴ χαρὰ τῆς Ζωῆς.

Καθὼς βρίσκεται κείνος ὁλόρθιος πιά σχεδὸν σὲ ἔκταση ἐμφανίζεται ἀπὸ πίσω του

ΕΚΕΙΝΗ

Ὀλόμαυρα ντυμένη μὲ μακρὸ φόρεμα καὶ πέπλο στὰ μαλλιά ποὺ πέφτει βαρὺ στοὺς ὤμους τῆς καὶ τὴν τυλίγει σχεδὸν ὁλόκληρη. Τὸ κλασσικὸ περίπου φόρεμα τῆς Μούσας ἀλλὰ μαῦρο καὶ νὰ μὴ τὴν δείχνει ὑπερβολικὰ αἰθέρια, μᾶλλον γυναικα. Μένει πάντα πιδ ψηλὰ ἀπ' αὐτὸν στὸ πεζούλι ποὺ εἶναι οἱ κολόνες ἐνῶ ἐκεῖνος εἶναι στὸ πρῶτο σκαλοπάτι. Μὲ ἀργὴ βαθιὰ φωνή.

Ποιὸς νὰ μὲ τάραξε; Ἐσὺ; Ἐνα παιδί;

ΕΚΕΙΝΟΣ

(γυρνᾷ ἀπτότομα ἑαφνιασμένος)

Ποιὰ εἶσαι;

ΕΚΕΙΝΗ

Κάποια ποὺ ἀκουσε τὰ λόγια σου σὰν κάτι ξεχασμένο, σὰν κάτι περασμένο, σὰν κάτι πεθαμένο,

ἀπὸ καιρό, καιρό, πολὺ· σὰν κάτι ποὺ μπορεῖ καὶ νὰ μὴν εἴτανε ποτὲ παρὰ στὰ παραμύθια μόνο. Μιλοῦσανε γι' ἀπόλυτη χαρά...

ΕΚΕΙΝΟΣ

Μιλοῦσαν γιὰ χαρὰ· (μὲ οἶχτο κι' ἀπορία). Καὶ τ' ἀκουσε παραξενα ;

ΕΚΕΙΝΗ

Σὰν παιδικὸ τραγούδι. Πόσο γλυκό, χαϊδευτικό, καὶ πόσο φτερωμένον, μὰ πόσο ἀληθινόν.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Καὶ εἶσαι ἐδῶ μέσ' στὸ Ναό ; Μὰ τίποτε λοιπὸν δὲ σοῦ φανέρωσε ὁ Ναός ;

ΕΚΕΙΝΗ

Πολλά, μ' ἀλλοιώτικα τ' ἀκούω ἀπὸ σένα. Μιλῶ μὲ τὰ συντρίμια...

ΕΚΕΙΝΟΣ

Κι ἀκοῦς θλιμένο τὸ σκοπὸ τους ; Γιατί ; Θαρρεῖς πὼς κλαῖνε τὴν ἀλλωτινὴ τους τὴν ἐντέλεια ; Ὁχι. Δὲν εἶναι οὔτε καὶ σήμερα τὰ μάρμαρα θλιμένα. Δὲν κλαῖνε περασμένες ἁμοργὲς γιατί ἡ ἁμορφία τους δὲν πέρασε, δὲ σβύνει. Περήφανα τὸ ξέρουν. Τί κι' ἂ διαβαίνει ὁ χρόνος, τὸ διάδα του ἴχνη κι' ἂν ἀφίνει ; Ἀγγίζει μόνο τὴ μορφή. Ἡ μορφή μπορεῖ ν' ἀλλάζει, μ' ἀλλάζει, δὲ χαλνᾷ. Ἰδιο τὸ νόημα μένει. Πάντα ἴδια τῶν μαρμάρων ἡ ψυχὴ. Εἶναι αἰώνια ἐδῶ ἡ χαρά. Ὅ,τι πλασθεῖ ὀλοτέλειον, εἴτι φθάσει τὴν ἀνυπερβλήτη ἐκφρασὴν του πάντα τὸ ἴδιο τραγούδι τραγουδᾷ. Κι' ἂς θέλῃς πένθιμος Θεὸς θεοὺς ὥραίους νὰ νικήσῃς θριάμβεψαν οἱ Ὁρῶνται. Ἀδιωχτοὶ μένουν στὸ Ναὸ οἱ θεοὶ ποὺ τοὺς πλάσανε οἱ ἄνθρωποι οἱ δόλοχαροι, οἱ δυνατοὶ οἱ ἄνθρωποι ποὺ εἴξεραν νὰ ζοῦν γιατί εἶσαν καὶ τὸ εἴξεραν, πλατιὰ εὐτυχισμένοι. Κι' ὁμοίους ἀνθρώπους ζωντανούς, πιστοὺς μέσ' στὸ Ναὸ τοὺς προσμένουν οἱ θεοί.

ΕΚΕΙΝΗ

Παιδί, τοὺς θεοὺς τί λίγον ποὺ τοὺς ἔχεις νιώσει. Ὁλόχαρον δὲν εἶναι τίποτε τίποτε, ἀπόλυτον... Ἴσως οὔτε κι' αὐτοὺς ὁ πόνος. Ἴσως ἔχεις καὶ σὺ νὰ μοῦ χαρίσεις θησαυρούς. Στ' ἀπέλιπὸν εἶχα βυθισθεῖ παραιτημένη ἀπὸ τὸν κάθε πόθον ἀνώφελο τὸν πλίστευσα. Μὲ τάραξε ἡ φωνὴ σου. Ἀπλάστη, ἀνέτοιμη, μὰ τόσο δροσερή. Σὰν ξαφνικὴ πνοὴ ζευτῆς καὶ μυρωμένης αἴρας μέσα στὸ χειμῶνα ποὺ προμηνᾷ τὴν ἀνοιξὴ πολλὴ πρὶν νὰ τὴ φέρι. Κάτι καὶ γὰρ ἔχω νὰ σοῦ δώσω.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ποιὰ εἶσαι ; Εἶσαι γυναῖκα ἢ Πνεῦμα ; Μυστικὰ ἤρθες τὴν ὥρα ποὺ τὸ Ναὸ παρακαλοῦσα τὸ μυστι-

κό του νὰ μοῦ πεῖ. Ἦρθες δολέμαυρη, ἀλλοιώτικη ἤρθες τόσο, ἀπ' εἴτι κι' ἂ μπορούσα ἐμφάνισον νὰ περιμένω θὰ μπορούσα νὰ τὴ φαντασθῶ, κι' εἶναι τὰ λόγια σου παράδοξα. Ὁλίπρεπε νὰ τὰ μισῶ κι' ὅμως μὲ συγκινοῦνε. Ποιὰ εἶσαι ; Εἶσαι Γυναῖκα ἢ Πνεῦμα

ΕΚΕΙΝΗ

Ποιὸς ξέρει ; Καὶ τί σὲ μέλει ; Ποιὸς εἶσαι, ἐγὼ δὲ σοῦ ρωτῶ. Εἶσαι κείνος ποὺ μὲ ζύπνησε. Εἶσαι κείνος ποὺ ἔπρεπε νὰ μὲ ζυπνήσῃ ; Αὐτὸ μόνο ρωτῶ.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ἔχουν τὰ μάτια σου ἄδυτους βυθοὺς.

ΕΚΕΙΝΗ

Μὴ τοὺς φοβᾶσαι. Πρέπει νὰ τοὺς δεῖς. Εἶδαν τὰ μάτια μευ πολλὰ βαθιὰ καὶ μακριὰ πολὺ· (κ' ἔξαφνα σὰ μιὰ σκέψη νὰ τὴ σιγχατεῖ). Κάτι τὸν ἐνθουσιασμό σου θὰ θελώσει. Μὴν εἶναι κρίμα ; Ὑψώνεται ἔτσι ἀγνὸς καὶ τόσο φτερωμένος. Μιὰ φορὰ κανεὶς τὸν νιώθει. Ὑστερα σὰν τὸν ἀγγίζει, ὁ ἴσκιος σβύνει, χάνεται πᾶ ἀγύριστα. Μὴν εἶναι κρίμα ;

ΕΚΕΙΝΟΣ

Μίλησέ με. Θέλω. Δὲν ξέρω. Ἴσως κι' ἄλλοτε νὰ τ' ἀκουσα τὰ λόγια σου, τότε ὅμως δὲν τ' ἀκουα. Τώρα μὲ συγκινοῦν. Φοβᾶμαι καὶ σύγχρονα μ' ἀρέσουν. Ἀπόψε εἶναι σταχτὶ τὸ δειλινόν. Ἔτσι ποτὲ δὲν ἴδω. Κρυώνω. Κι' ὅμως κοντὰ σου μένω ἀνίκανος νὰ φύγω. Σὰν τὰ παιδιὰ ποὺ τρέμουν κάποια παραμύθια μὰ θέλουν νὰ τ' ἀκούσουν, τὸ θέλουν τὸ φοβερὸ τὸ θαῦμα. Μίλησέ μου.

ΕΚΕΙΝΗ

Ὁρατοὺς μὰ στεῖρος ὁ παιδιόστικος ἐνθουσιασμός. Νὰ σβύσῃς πρέπει. Δὲν εἶναι τὰ παιδιὰ δημιουργοί. Ἄλλωστε ἤρθε ἡ ὥρα... Πέρασε στὰ μάτια σου καὶ μέσα στὴν ψυχὴν σου τοῦ ἴσκιου τὸ πρῶτον τρεμοσάλεμα. Ἡ πλάνη πᾶ θὰ διαλυθεῖ. Δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ ναὸς τῆς ἀδολῆς χαρᾶς, δὲν εἶναι τῆς χαρᾶς ἐδῶ ὁ Ναός, εἶναι ὁ Ναὸς τῆς χαρᾶς ποὺ ξέροντας τὸν πόνον, δολέκληρον τὸν πόνον, μονάχα τὸν ἀψήφησε.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Χαρὰ δὲν εἶναι ἡ Χαρὰ ποὺ ἀψήφησε τὸν πόνον ;

ΕΚΕΙΝΗ

Τῆς ἀδολῆς χαρᾶς δὲ βρῖσκονται Ναοί. Ναοὺς δὲ χτίζουσιν τὰ παιδιὰ. Κι' οἱ ἄνθρωποι νὰ πλάσουν δὲ μποροῦν θεοὺς ποὺ δὲ γνωρίζουν, ποὺ δὲν ὑπάρχουν γι' αὐτοὺς. Ἐνας Θεὸς ὑπάρχει· αἰώνιος καὶ ἴδιος πάντα : ἡ Μοῖρα. Ἡ Μοῖρα ποὺ ἔναν ὅμοιον πάντοτε Ρυθμὸν χαρᾶς καὶ πόνου ὀρίζει στὴ ζωὴ. Ὅλοι ὑποταγμένοι εἶναι στὴ Μοῖρα καὶ μόνο αὐτὴ θεοποιεῖν μὲ μορφὰς μόνον ἀλλοιώτικας, γιατί καθέναν δέχεται τὸ δῶρον τὸ ἴδιον τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ πόνου μέσα του

άλλοιώτικα. Είναι ένας ο Θεός της Ζωής ο Θεός.

ΕΚΕΙΝΟΣ.

"Ιδιοι είναι οι θεοί με το μεγάλο γέλιο, τις άπειρες δρμές όλα να τ' αγαλιάσουν γιατί τα πάντα πιστεύσαν άξια ν' αγαπηθούνε, ίδιοι είναι οι θεοί που μέσ' στο φως λατρεύονταν σε θρίαμβο αγαλλίασης, κι ίδιος ο Θεός που στο Σταυρό μαρτύρησε και τόδελε, γιατί περιφρονώντας τη ζωή το θάνατο ποθοῦσε, ο Θεός που τον λατρεύουνε σκυφοί, σ' εκκλησιές, σκοτεινισμένες, μ' ασήκωτο έδρος στην καρδιά. "Ιδια είναι ή λαχτάρα για το γέλιο κ' ίδια ή λαχτάρα του καημού;

ΕΚΕΙΝΗ.

Μή σε πλανεύουν οι μαρμές. "Όλοι οι θεοί πλασθήκαν μέσ' στην ανθρώπινη ψυχή. Κανένας δεν αγνόησε τον πόνο γιατί ο πόνος είναι και χωρίς πόνο δε θάσαν ζωντανό. Βαριά τον πόνο το μοιραίο τον πόνεσαν οι "Αρχαίοι. Πώς θέλουν να το νιώσεις πιά. "Αλλ' είχαν "Αρχοντες. Μήν το ξεχνάς. Είχανε τους δούλους. Κι οι άρχοντες μενάχα δημιουργήσανε. Οι δούλοι σώπαιναν βογγούσαν σιωπηλά. Είχαν την κάθε εκδήλωση πηνιγμένη οι άλυσσοδεμένοι. Μενάχα των άρχόντων το έργο ζει. Γυρτοί, βασανισμένοι οι δούλοι και δαρμένοι κλαίανε. Κ' είδαν τον πόνο οι άρχοντες να τυραννά τους δούλους τους περιφρονήμενους και μίσσησαν τον πόνο. "Ανάξιο, ταπεινό, δουλόπρεπο τον έκριναν. Κι έσο κι αν υπερέανε μέσα τους το κρύψανε, το θάψανε, ήρωικά, περήφανοι για να μη δείξουν στους θεούς τον άπρεπο τον πόνο. Με θλίψη δεν έπρεπε καμιά να μολυνθεί ή θρησκεία τους, δεν έπρεπε στους λιστεφάνωτους Ναούς τίποτε ν' αντιχτήσει που κι άμυδρά δά θύμιζε των δούλων το λυγμό, που θά μπορούσε ν' άκουσθαι σαν προσευχή των δούλων, θλίψη δεν έπρεπε καμιά ν' άγγίξει τους Θεούς. Τους έπλασαν όλόχαρους. Σύμβολο πάντα οι θεοί: είναι ή μορφή του ιδανικού. Και ζούν ωραίοι οι θεοί, αθάνατοι και άφου πεθάνουν, μόνο σαν εκφράσανε ένα ζωντανό, άληθινό ιδανικό. Το μίσος για τον πόνο, έπως σου το φανέρωσα, εταν στους "Αρχαίους "Αλήθεια, "Ανάγκη έσώψυχη. Το μυστικό της τέχνης τους είναι πως εκφράσαν κι όμορφα με πρώτα μ' άπύλυτη ειλικρίνεια την πίστη της ψυχής τους. Κι αυτό σου λένε οι Ναοί. Μή θέλεις να μάς μιμηθείς. Πρέπει να είσαι ωραίος, μα για να είσαι ωραίος πρέπει να είσαι άληθινός.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Και πιά δεν είναι αλήθεια το μίσος για τον πόνο, το να περιφρονείς το κάθε τι μικρό που ταπεινά υποφέρει;

ΕΚΕΙΝΗ.

"Όχι, γιατί δεν είναι πιά μικρό, πιά ταπεινό, το

κάθε που υποφέρει. Οι δούλοι σπάσαν τα δεσμά, άκούσθηκε ή φωνή τους, θριάμβεψε ο δικός τους ο Θεός. "Ηρθε ο Θεός των δούλων. "Εσκυψε στην ψυχή τους και τους άνύψωσε σ' ανθρώπους: άνύψωσε τον πόνο. Φανέρωσε στενό τ' άληθινό τ' άρχαίο. Τα σύνορα του άληθινού άπέραντα τα πλάτυνε. "Αληθινό είναι τώρα έ, τι είναι ζωντανό. Το γέλιο και το κλάμα. Για να είσαι τώρα ωραίος δεν πρέπει τίποτε πιά να περιφρονείς. Δε μπορείς πιά ν' άγνοείς πως ήρθε θεός άλλος και σκύψαν νικημένοι οι "Αρχαίοι. Κρατήσαν μόνη άμόλυπτη την έμορφή της άλλωτινής τους της αλήθειας. Και τώρα κάθε μέρα πιο πολύ γίνεται έργο ή ιδέα: κάθε μέρα πιο πολύ γίνονται οι δούλοι άνθρωποι. "Ανεβαίνει ολοδύναμο τ' ανθρώπινο το κύμα πλούσιο από σκοπούς που λέν της ζωής δλόκληρης τα μυστικά πιά έλεύθερα, που κλείνουν έλο το νόημα της άβυθής ζωής. "Ανοιξε την ψυχή σου στον ήχο της ζωής και πλάσ' τον σύ τραγούδι. Τραγούδησε όχι σ' έκσταση άνώφελη χαμένος θνείρα μάταια πιά άφου πέθαναν κι έ, τι πέθανε ποτέ δεν ανασταίνεται, τραγούδησε όλους τους άγώνες και τις όδύνες τους και τους θριάμβους τους που ακολουθούν άλλοι άγώνες, τραγούδησε την πίκρα της κάθε μιάς της μέρας που συνεχίζει μίαν έμοια μέρα χωρίς ποτέ κανένα θαύμα, μόνο σπάνια κάποιες στιγμές πιο λαφριές, τραγούδησε τις έννοιες τις μενόντονες και τους μεγάλους τους καημούς, και τότε μόνο τις χαρές, τραγούδησε τις άκαρπες προσπάθειες που τόσο τυραννούν και κείνες που νικούν, τραγούδα τα φτερά, τους πόθους για τ' άπέραντο, με και για το ψωμί, τραγούδα όλους τους άθλιους που ξέρουν άπ' τον κόσμο μονάχα ένα όχι, τραγούδησε και κείνους που γίνηκαν "Αρχόντοι, που φθάσαν στις κορφές, τραγούδησε έσους σέζνονται, τραγούδησε έσους κλαίνε, τραγούδα τους "Ανθρώπους, τραγούδα τη ζωή, και τότε ωραίος θα πλασθεί, αντάξιος του "Αρχαίου, ο νέος ο Ναός.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Πώς άντήχησαν μέσα μου τα λόγια σου, κι' άς μ' ήθελα να τα δεχθώ. Τέτοια πικρία δίνουν, τόσο βαριά πιέζουν σαν ξαφνικά να φύγανε όλα τα θνείρα που ανάλαφρο με σήκωναν και νάπεσα βαριά. Μα νιώθω και μι ά δύναμη, μι ά δύναμη καινούρια. Τα μάτια σου έχουν άβυσθους βυθούς κι' ανοίγουνε σ' έρριζοντες πλατείς, πρωτόφαντους έλόμαυρους, αλλά και φωτισμένους μ' ένα καινούριο φως.

ΕΚΕΙΝΗ

Είσαι κείνος που έπρεπε να με ξυπνήσεις, που θα χτίσει πάλι το Ναό, που θα μπορέσει φτερά στα λόγια μου να δώσει; "Ιως. Κοντά σου άνάβλυσε έ, τι καιρό μέσα μου κοιμούνταν. "Απέλιπη στα μάρμαρα γυρνούσα τόσο συχνά απογοητευμένη που πιά δε σε περίμενα.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Συντρίμια ελα τριγύρω. Τὰ μάτια μου ἀνοιξες ἀλλοιούτικα νὰ βλέπουν. Κράτησε ὁ Ναός τὴν ὁμορφιά του μὰ σύγχρονα συμφώνησε μὲ τὴν ψυχὴ μαίε πως τώρα μοῦ τὴν ἔδειξε. Πῶς μοῦ φανέρωσε πλατιὰ τόσο τὴ Ζωή. Ξαφνικὰ νιώθω σὰ σὲ φυλακὴ πῶς ἐκλείνα τὸν ἑαυτὸ μου μέσα στὴ χαρὰ. Περήφανος, ἀγέρωχος, πὰ δὲν ὑψώνεται ὁ Ναός... Γιατί εἴταν τόσο τέλειος εἶναι ὁ αἰώνιος ὁ Ναός. Ἀγκάλιασε ὅλο τὸν καημὸ πρὸ ὁρμητικὰ σ' αὐτὸν ἀνέβηκε. Ἐφυγε ἡ μοῖρα φανταστικοῦ ἐνός. Ὀλύμπου, ἦρθε ἡ Μοῖρα τῶν ἀνθρώπων, κ' ἔγειρε ὁ Ναός.

ΕΚΕΙΝΗ

Μ' ἐνωσε ! Δίνεις φτερά στὰ λόγια μου. Ὁμως τὸν πόνο δὲν ἀρκεῖ νὰ ξέρεις σὰν ἰδέα. Πρὶν τραγουδήσεις, πρέπει πρῶτα σκληρὰ, πολὺ σκληρὰ νὰ τὸν πονέσεις μόνος. Πρέπει νὰ παλέψεις ὅλες τις πάλες τῆς ζωῆς, βαθιὰ νὰ πληγωθεῖς, κι' ὅταν χυθεῖ σ' ὅλο τὸ σῶμα καὶ σ' ὅλη τὴν ψυχὴ σου ἡ πόρινη ζωὴ, τότε θριαμβευτικὰ τραγουδήσῃς τὴν, ἀπ' αὐτὴν πρὸ δυνατός ἀφεῖς τὴν τραγουδῆς. Τραγουδήσε στὰ ἀκροθαλάσσια, σὲ ψηλὲς βουνοκορφές, μὰ πρὸ πολὺ σὲς ταραγμένους πολιτεῖς. Ἐκεῖ θὰ νιώσεις τὸν παλμὸ τοῦ σύγχρονου ἀγώνα.

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ποιὰ εἶσαι ; Εἶσαι Γυναίκα ἢ πνεῦμα ;

ΕΚΕΙΝΗ

Σοῦ τόπα. Ποιὸς ξέρεῖ ; Καὶ τί σὲ μέλει ; Γιὰ σένα τώρα θὰ χαθῶ. Μονάχα νὰ θυμᾶσαι πῶς μ' εἶδες κάποιον δαίλι σκοτεινὸ μεσ' τ' ὁμορφὰ συντρίμια τοῦ Ναοῦ. Πῶς ξέρω ὅλο τὸν πόνο ποὺ σπάταλα χαρίζεῖ ἡ Μοῖρα στοὺς ἀνθρώπους. Πῶς σεῖθωσα τὸν πόνο μευ τραγοῦδι νὰ τὸν πλάσεις. Μιὰ ἀχνίδα μεῦ ἔφερες χρυσή. Θυμῆσου. Θὰ περιμένω τὸ τραγοῦδι σου, νὰ ὑψώσεις τὸ νέο τὸ Ναό. Κόιταζε τώρα τ' Ἀπειρο (ἐπιμένει ὥστε αὐτὸς ἀναγκασμένος γυρνᾷ τὰ μάτια). Κόιταζε τώρα τ' Ἀπειρο, κοίτα τοὺς Ἀνθρώπους. Ζῆσε καὶ τραγοῦδησε.

(Ἐξαφανίζεται)

ΕΚΕΙΝΟΣ

Ἐφυγε. Καὶ νύχτωσε. Ἐρχεται ἡ νύχτα ὁλόμαυρη. Ἐφυγε κ' εἶναι σὰ νάπλωσε ἀπέραντα φτερά τὰ μαῦρα τῆς τὰ χέρια. Καὶ τὰ συντρίμια κλαῖν τὸ κλάμα τῆς. Ὀλόγυρα ἀναδύζονται οἱ σκοποὶ ποὺ σκόρπησε ἡ φωνὴ τῆς. Ἐρχεται ἡ νύχτα μαῦρη στὸν πένθιμο Ναὸ τῆς Μοῖρας τῆς αἰώνιας.

Ἰαν. 1922

ΛΑΚΙΣ ΘΡΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΔΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

ΣΒΗΣΜΕΝΕΣ ΜΕΡΕΣ

Μὲ βαρὺ τὸ κεφάλι καὶ πονεμένη τὴν καρδιά, ξαπλωμένος στὸ στρατιωτικὸ μου κρεβάτι, βλέπω μὲ τῆς ψυχῆς μου τὸ μάτι τὰ περασμένα. Θυμοῦμαι πόσο ὁμορφὰ πέρασα τὸ καλοκαίρι στὴν ἡρεμὴ ἔσοχή, σὲ μιὰ μαγικὴ κοχούλα τῆς πατρίδας μου μακριὰ ἀπὸ τὴν ταραχὴ, καὶ τὴ βροχὴ, τιλιγμένος μέσα στὴν ἀγάπη τῆς μανούλας μου καὶ τοῦ μικροῦ σκυλιό μου τὴν πίστη. Πόσο ὁμορφὰ πέρασα μὲ τὴ συντροφιά ἐνὸς πολυαγαπημένου μου φίλου ποὺ κι αὐτὸν τώρα ἡ ἴδια φουρτούνα ἀρπάξε μέσα ἀπὸ τοὺς ἀγαπημένους του καὶ τὸν ἔρριξε μακριὰ. — ἄλμονο ! — πρὸ μακριὰ ἀπὸ μένα· θαρρῶ πῶς τώρα βλέπω τὸ μαγικὸ μας περιγιάλι, κι ἀκούω τὸ ἥσυχο κροτάλισμα τῶν χαλικιών ποὺ οἱ παλμοὶ τῆς θάλασσας, παλμοὶ γεννημένοι ἀπὸ τὸ χᾶδι τοῦ σιγανοῦ ἀεριοῦ—σὰ μιὰ καρδούλα παιδικῆς παλμοὶ — ἔκομαν νὰ ἀκούγεται.

Νά, τώρα βλέπω ἕνα καϊκάκι ν' ἀρμενίζει σχίζοντας τὴν ἡμερὴ μορφὴ τῆς γαλανῆς θαλασσοοῦλας κι ἀκούγω θαρρεῖς, τὸ παραπονιάρικο τραγοῦδι τοῦ ψαροῦ, βγαλμένο ἀπὸ τὰ ἀπλὰ κι ἀγνὰ σώθικά του.

Ἀκούω τώρα τὴ μουσικὴ τῶν καλαμιῶν καὶ τὰ βλέπω νὰ σφιχταγκαλιάζονται στοῦ φλοίσβου τῆ μουσικῆ.

Μέρες πολυπόθητες !... φύγατε... πετόξατε γιὰ μιὰς ! Σβηστήκατε ἀπ' τῆς ζωῆς μου τὸ τεφτέρι... Ποιὸς ξαίρει ἂν τὸ γαλήνεμα ποὺ ἤρε ἡ ψυχὴ μου στὸ σιμῆμό σας θὰ τῷβρη ἄλλη μιὰ φορὰ. Κι ἂν γιὰ τίς μέρες μίλησα, γιὰ νὰ κρύψω τῶν νυχτιῶν τίς μυστικὲς ὁμορφίες ;

Νὰ κρύψω τὴν ἀργυλωμένη κορφὴ τοῦ βουνοῦ ποὺ μὲ τὴν καμπούρα του φορτωμένη ἀπὸ αἰῶνες σὰ γερογίγας σκεφτότανε μὲς στὴν ἡρεμὴ νυχτιά νὰ βροῖ τὴν πηγὴ καὶ τὴν αἰτία τῶν μαύρων μας τῶν βασάνων.

Νὰ κρύψω τίς ἀξέχαστες κι ἄδολες συντροφίες ποὺ κάναμε μὲ ποθητὰς ψυχὲς κονιά στὸ περιγιάλι, κοντὰ στὸ μαγικὸ λιμάνι ποὺ οἱ ψαροῦδες κάνανε λημέρι τους τραγουδώντας κίθε βράδι τῆς ψυχῆς τῶν τοὺς καημοῦ ; ἐνῶ ἡ μουσικὴ τῆς βαρκούλας τῶν ποὺ κάλυε σιγανὰ μέσα στοῦ φεγγαριοῦ τὸ διαμαντένιο αὐλάκι συνόδευε πονετικά τ' ἀφεντικοῦ τῶν τὸ παράπονο.

Νυχτιὰ διάφανη καλοκαιριανή ! . . .